

Valgevene Ajakirjanike Liit

**Sahharovi auhind
Mõttevabaduse eest 2004**

SAHHAROVI AUHIND

MÕTTEVABADUSE EEST

INIMÕIGUSED

EUROOPA PARLAMENT

Fotod: Euroopa Parlamendi fotoagentuur

Fotod: Wei Jingsheng: Shanshan Wei-Blank

Leyla Zana: © SIPA PRESS

Salima Ghezali: © Jacques Torregano / L'E.d.J.

Ibrahim Rugova: LDK

Xanana Gusmão: Reuters Pool

¡BASTA YA!: El País

Kamwenho: kasutada andnud LUSA

Nurit Peled-Elhahan: kasutada andnud Avraham Elhanan

Izzat Ghazzawi: Tore Kjeilen / LexicOrient

Kofi Annan: UN / DPI Photo

Valgevene Ajakirjanike Liit (BAJ):

Alates 1988. aastast on välja antud Sahharovi auhinda isikutele või organisatsioonidele, kes on andnud suure panuse inimõiguste eest võitlemisel oma kodumaal. Valgevene Ajakirjanike Liit asub laureaatide seas väärikale kohale seoses silmapaistva pühendumusega sõnavabaduse ja sõltumatu ajakirjanduse edendamisele Valgevenes.

Äärmiselt rasketes tingimustes on liit teinud jõupingutusi ajakirjanike kaitsmiseks, kes on langenud hirmutamise, tagakiusamise või kriminaaljälituse ohvriks. Liidu advokaadid on nimetatud isikuid kohtus sageli edukalt kaitsnud. Peale selle on liidul oluline järelevalve roll, dokumenteerides riigiasutuste ja sõltumatu meedia vahel tekkinud konflikte. Liit töötab aktiivselt ka uue meediaseaduse väljatöötamise lõpuleviimise heaks, mis peab toimuma avalikkuse range kontrolli all, ning ajakirjanike kõrgete kutsestandardite edendamise nimel Valgevenes.

Euroopa Parlament on väljendanud korduvalt muret demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste olukorra halvenemise üle Valgevenes, eriti mis puudutab sõnavabadust. Samuti on parlament avaldanud lootust, et Valgevene asub Euroopa demokraatlike riikide hulgas õiguspärasele kohale ja temast saab usaldusväärne Euroopa naabruspoliitikas osalev partner. Oleme veendunud, et uue parlamentidevahelise delegatsiooni kaasabil suudame suhteid Valgevenega edasi arendada.

Siiski sõltub tihedamate sidemete kujunemine Valgevene valmisolekust võtta vastu Euroopas kehtivad demokraatia ja inimõiguste normid ning täita endale antud valdkonnas võetud kohustusi. Eriti rangelt jälgime, et lõpetataks ajakirjanike tagakiusamine ja oleks tagatud vaba meedia olemasolu.

Josep BORRELL FONTELLES

Euroopa Parlamendi president

Nimeandja Andrei Sahharov

Euroopa Parlament annab alates 1988. aastast igal aastal välja Sahharovi mõttevabaduse auhinda, et Andrei Sahharovi vaimus autasustada isikuid või organisatsioone nende võitluse eest inimõiguste ja põhivabaduste eest ning allasurumise ja ebaõigluse vastu.

Andrei Sahharov (1921–1989), tunnustatud füüsik, teaduste akadeemia liige, dissident ja Nobeli rahupreemia laureaat aastast 1975, saatis Gorkist Euroopa Parlamendile kirja, milles väljendas oma siirast rõõmu selle üle, et Euroopa Parlament soovib hakata välja andma temanimest mõttevabaduse auhinda. Ta nägi selles õigustatult julgustust kõikidele neile, kes on nii nagu temagi pühendunud võitlusele inimõiguste järgimise eest.

Tema kujunemistee tuumateadlasest dissidendiks näitab, et ta ei astunud välja mitte ainult konkreetselt teisitimõtlejate vabastamise eest oma kodumaal, vaid selgitas oma kirjutistes ka teaduse ja ühiskonna, rahuliku koeksisteerimise ja meediavabaduse omavaheliste suhete probleeme. Sahharov kehastab kogu maailmas võitlust põhiõigustest ilmajätmise vastu. Massiivsed ahvardused ja pagendamine ei suutnud tema vastupanu murda.

Sahharovi auhinna laureaadid tõendavad selgelt, kui palju julgust, kannatust ja sisemist jõudu nõuab inimõiguste kaitsmine ja nende universaalse kehtivuse maksmapanemine. Peaaegu alati on nende tegevus inimväärikuse kaitsmisel olnud seotud suurte ohvritega – sageli jälitamise, vabadusekaotuse või kodumaalt väljasaatmisega.

Sahharovi auhinnaga märgib Euroopa Parlament esmajoones ära silmapaistvad teened, mis on mõtte- ja sõnavabaduse vaimus suunatud

sallimatuse, fanatismi ja vihkamise vastu. Seeläbi väljendab ta oma veendumust, et põhivabaduste hulka ei kuulu mitte ainult õigus elule ja isikupuutumatusel, vaid ka sõna- ja ajakirjandusvabadus. See on üks tugevamaid rõhumisevastaseid kantse ning demokraatliku ja avatud ühiskonna mõõdupuid.

ÜRO 16. detsembri 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklis 19 fikseeritud õigus takistamatult oma arvamuse juurde jääda ja õigus vabalt arvamust avaldada, “mis kätkeb endas vabadust sõltumata riigipiiridest nii suuliselt, kirjalikult kui ka ajakirjanduse ja kunstiliste väljendusvormide või teiste vahendite kaudu omal valikul hankida, saada ja levitada igasugust teavet ja ideid (...)”, kajastab vaimusuunda, mis ajendas Euroopa Parlamenti Sahharovi auhinda looma.

Euroopa Parlament annab inimõiguste auhinna, millega kaasneb 50 000 euro suurune rahaline preemia, üle Strasbourgis toimival pidulikul istungil, mis seisab ajalisel lähedal 10. detsembrile, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni allkirjastamise päevale aastal 1948.

Inimõigused Euroopa Parlamendis

Euroopa Liit tugineb vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabaduste austamise ning õigusriikluse põhimõtetele. Nimetatud põhimõtted on ühised kõikidele liikmesriikidele ning talletatud Euroopa Liidu lepingus. Euroopa Liit järgib Euroopa inimõiguste konventsiooni põhiõigusi, mis allkirjastati 1950. aastal Roomas kõikide tänaste Euroopa Liidu liikmete poolt Euroopa Nõukogu egiidi all. Konventsioon on Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide jaoks ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni ja sellele järgnevate paktide ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta kõrval rahvusvahelise õiguse küsimustes inimõiguste valdkonnas olulisimaks alusdokumendiks.

Euroopa Liidu leping sätestab üksikasjaliselt, et põhimõtteid oluliselt ja jätkuvalt rikkunud Euroopa Liidu liikmesriigi õigused on võimalik peatada ja et iga uue liikme jaoks on nende tingimusteta järgimine kohustuslik. Suhetes kolmandate riikidega määratleb leping demokraatia ja õigusriikluse arengu ja tugevdamise ning inimõiguste ja põhivabaduste järgimise kui ühise välis- ja julgeolekupoliitika ja arengukoostööpoliitika ühe olulisematest eesmärkidest.

Sellised eesmärgid on seatud suures osas tänu Euroopa Parlamendile, mis sai sugugi mitte viimases järjekorras Euroopa Liidu liikmes- ja mitteliikmesriikide kodanike apellidest ja valitsusväliste organisatsioonide mitmetahulisest tegevemisest üha enam ja enam julgustust seada inimõigused esikohale.

Ajalises läheduses Euroopa Liidu aastaaruandega inimõiguste olukorra kohta, mida annab välja Ministrite Nõukogu, koostab

välisasjade komisjon täiskogus arutamiseks aastaaruande inimõiguste olukorra kohta maailmas ja Euroopa Liidu inimõigustepoliitika kohta välissuhetes. Inimõiguste allkomisjon, mis 6. legislatuuriperioodi alguses uuesti moodustati, on Euroopa Parlamendi organ vastavate parlamentaarsete initsiatiivide jaoks ja pakub pidevat võimalust arutada inimõiguste kaitsjatega kolmandates riikides valitseva inimõiguste ja demokraatia olukorra üle. Lisaks sellele korraldab arengukomisjon korrapäraselt istungeid inimõiguste olukorra kohta AKV riikides ja sellistel teemadel nagu lapssõdurid, lapsorjad; istungitest võtavad osa nii inimõigustega tegelevad valitsusvälised organisatsioonid kui ka asjassepuutuvate valitsuste esindajad.

Igakused plenaarsed debatil kiireloomulistel teemadel käsitlevad inimõiguste rikkumisi kolmandates riikides ja esmajoones üksikjuhtumeid, kusjuures asjassepuutuvaid valitsusi kutsutakse üles tegutsema. Valitsuste reageeringud lubavad järeldada, et nad ei ole Euroopa Parlamendi kriitika suhtes immuunsed. Mõnikord on otsustel vahetu mõju ja sageli on need Ministrite Nõukogu demaršide aluseks.

Parlamendil on oma seadusandlikest volitustest tulenevalt õigus keelduda nõusoleku andmisest oluliste lepingute sõlmimiseks kolmandate riikidega, kui on tegemist inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete oluliste rikkumistega. Sellest tulenevalt nõuab parlament süstemaatiliselt lepingutesse lülitatud inimõiguste klauslist rangelt kinnipidamist, mis näeb äärmuslikul juhul ette lepingu peatamise. Parlament tugevdab oma rolli poliitiliste otsuste vastuvõtmisega

nõusolekumenetluse raames, kuulamise korraldamisega kolmandate riikide tsiviilühiskonna esindajatega, *ad hoc* delegatsioonide lähetamisega inimõiguste olukorra hindamiseks kohapeal ja mitte viimases järjekorras oma parlamentaarse poliitilise dialoogi kaudu, milles osalevad eelkõige Euroopa Parlamendi parlamentidevahelised delegatsioonid. Korrapärastel kohtumistel partnerriikide parlamendiliikmetega kirjeldavad Euroopa Parlamendi delegatsioonid sageli üksikjuhtumeid, mis on minevikus viinud nii mõnegi positiivse tulemuseni.

Euroopa Parlamendi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani riikide parlamendisaadikute vahelise dialoogi olulisimaks foorumiks on AKV-EL parlamentaarne ühisassamblee. Hiljuti asutatud Euroopa-Vahemere piirkonna assamblee pakub uusi võimalusi struktureeritud dialoogiks Vahemere riikidega inimõiguste ja demokratiseerimisküsimuste üle.

Parlamendi jaoks on oluliseks sündmuseks ÜRO inimõiguste komisjoni aastakoosolek Genfis, kus parlamendiliikmed kohtuvad ÜRO ülemvoliniku, Euroopa Liidu eesistuja ja liikmesriikide saadikute ning valitsusväliste organisatsioonidega.

Euroopa Parlament on andnud olulise panuse inimõigusküsimuste lülitamiseks Euroopa agendasse. Parlament haarab terve rea spetsiifilisi initsiatiive, muuhulgas piinamise tõkestamiseks, vähemuste kaitseks,

konfliktide ennetamiseks, naiste ja laste õiguste toetamiseks, inimõigusaktivistide kaitseks, põlisrahvaste ja puuetega inimeste õiguste osas.

Euroopa Parlament toetas muuhulgas aktiivselt ÜRO surmanuhtluse täideviimise moratooriumi toetamise kampaaniat ning riiklike ja rahvusvaheliste parlamentide surmanuhtluse vastast maailmakongressi, Rahvusvahelise Kriminaalkohtu loomist sõjakuritegude uurimiseks, Euroopa Rassismi ja Ksenofoobia Järelevalvekeskuse loomist, Euroopa Liidu naistevastase vägivallega võitlemise kampaaniat. Valimiste vaatlemises osalemise kaudu annab Euroopa Parlament täiendava panuse demokraatia tugevdamisele kolmandates riikides.

Oma eelarvelolituste raames on Euroopa Parlamendil õnnestunud suurendada tunduvalt demokraatia- ja inimõigusprogrammidele eraldatavaid eelarvevahendeid. Euroopa Parlamendi initsiatiivil loodi selleks eraldi eelarveosa – Euroopa algatus demokraatia ja inimõiguste eest –, mille vahendeid kasutatakse 32 riigis ulatusliku projektide spektri jaoks neljas eelisvaldkonnas: demokraatia, õigusriikluse ja vastutustundliku riigijuhtimise toetamine, surmanuhtluse kaotamine, võitlus piinamise ja karistamatuse vastu ning rahvusvaheliste kriminaalkohtute ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetamine, rassismi, ksenofoobia ja vähemuste diskrimineerimise vastane võitlus ning põlisrahvaste õiguste kaitse. 2004. aastal on EIDHR eelarve umbes 106 miljonit eurot.

Euroopa Parlamendi kesksete mureküsimumste hulka kuuluvad liidusisene majanduslike ja sotsiaalsete kodanikuõiguste toetamine, rassismi, usulise sallimatuse ning ksenofoobia vastased meetmed ning asüülitaotlejate ja võõrtöötajate kohtlemine. Põhiõiguste olukorda Euroopa Liidu sees käsitletakse ulatuslikult kodanike õiguste, justiits- ja siseasjade komisjoni aastaaruandes. Kui Euroopa Liidu kodanikud näevad, et nende põhiõigusi rikutakse, on nende kontaktisikuks Euroopa ombudsman ja Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjon. Ombudsman tegeleb Euroopa Liidu organite tegevust puudutavate kaebustega, petitsioonikomisjon petitsioonidega lepingurikkumiste kohta liikmesriikides, kes on üsna sageli pidanud lepingurikkumise menetluse tõttu oma seadusi muutma, et kohandada neid ühenduse õigusega.

LAUREAADID

1988 NELSON ROLIHLAHLA MANDELA ja ANATOLI MARTŠENKO (postuumselt)

1989 ALEXANDER DUBČEK

1990 AUNG SAN SUU KYI

1991 ADEM DEMAÇI

1992 LAS MADRES DE LA PLAZA DE MAYO

1993 OSLOBODJENJE

1994 TASLIMA NASREEN

1995 LEYLA ZANA

1996 WEI JINGSHENG

1997 SALIMA GHEZALI

1998 IBRAHIM RUGOVA

1999 XANANA GUSMÃO

2000 ¡BASTA YA!

2001 IZZAT GHAZZAWI ja NURIT PELED-ELHANAN ja DOM ZACARIAS KAMWENHO

2002 OSWALDO JOSÉ PAYÁ SARDIÑAS

2003 ÜRO peasekretär KOFI ANNAN ja kogu ÜHINENUD RAHVASTE ORGANISATSIOONI personal

2004 VALGEVENE AJAKIRJANIKE LIIT

Valgevene Ajakirjanike Liit

Valitsusväline kutseliit Valgevene Ajakirjanike Liit tegeleb Valgevenes ajakirjanike seaduslike õiguste kaitsmise ning vaba ja professionaalse ajakirjanduse põhimõtete edendamisega.

2004. aastal avaldasid Valgevene ametivõimud sõltumatule ajakirjandusele märkimisväärselt suuremat survet. Riik jätkas kriitikanootide summutamist, trahvis pidevalt ajalehtede väljaandjaid, peatas ja lõpetas ajalehtede tegevust, hirmutas ja ründas meedia esindajaid, andis ajakirjanikke kohtu alla ning mõistis nad paljudel juhtudel Valgevene presidendi väidetava laimamise eest riigisisesse eksiiili.

Valgevene Ajakirjanike Liit, mis esindab peaaegu 1000 meediatöötajat üle kogu riigi, uurib Valgevene massimeedias toimunud konflikte ja seaduserikkumisi ning teavitab nendest avalikkust.

Valgevene Ajakirjanike Liit nõustas raskustes olevaid ajalehti ning taotles ametivõimudelt asjakohaste meetmete kasutusele võtmist. Samuti tegi Valgevene Ajakirjanike Liidu viivitamatu tegutsemine võimalikuks ajakirjanikele surmaahvardusi teinud isikute vastutuselevõtmise. Hoolimata sellest, et Valgevenes puudub sõltumatu kohus, õnnestus Valgevene Ajakirjanike Liidu juristidel sageli ajakirjanikke ja meediat kohtus kaitsta.

Oluline osa liidu tegevusest on suunatud üldsuse teadlikkuse suurendamisele sõnavabaduse õiguse kasutamisest. Selleks korraldab Valgevene Ajakirjanike Liit läbi kampaania, mille eesmärk on takistada uue repressiivse ajakirjandusseaduse vastuvõtmist ning teavitada inimesi nende põhiseaduslikust õigusest omada juurdepääsu teabele. Oma organisatsiooni Õiguskeskus Meedia Kaitsmiseks (*Law Center for Media Defense*) kaudu püüab Valgevene Ajakirjanike Liit parandada kehtivat reguleerivat raamistikku.

2003. aastal sai Valgevene Ajakirjanike Liit Maailma Ajalehtede Assotsiatsiooni auhinna “Golden Pen Award” (“Kuldse sullepea auhind”), millega tunnustati liidu südikat vastupanu meedia represseerimisele president Lukašenka poolt.

Omavolilised arreteerimised ja rahumeelsete meeleavaldajate, sealhulgas inimõiguste aktivistide ja ajakirjanike halb kohtlemine pärast 17. oktoobri 2004. aasta referendumit oli viimaseks jõu demonstreerimise näiteks Valgevene ametivõimude poolt ning see näitas seda, kui suurt hinda tuleb maksta tänasel päeval Valgevenes president Lukašenka vastu astudes.

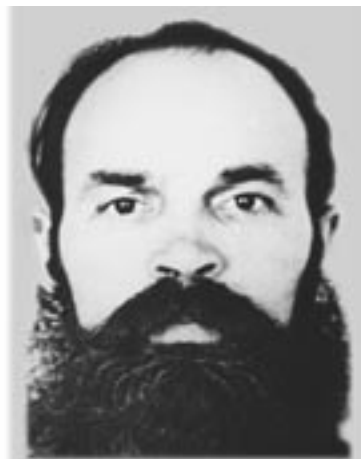
Nelson Rolihlahla Mandela

Nelson Rolihlahla Mandela, sündinud 1918. aastal Umtatas (Lõuna-Aafrikas), valiti 1994. aastal esimestel vabadel valimistel Lõuna-Aafrika Vabariigi presidendiks ja valitsusjuhiks. Ta veetis suurema osa oma elust trellide taga. Oma kaasmaalaste ja maailma avalikkuse jaoks oli ta ANC (*African National Congress*) juhina mustanahalise elanikkonna vastupanu sümbolfiguuriks inimvaenuliku apartheidi vastu. Auhinna

saamise ajal 1988. aastal oli Mandela veel koduarestis.

Pärast seda, kui ta 1999. aasta juunis avalikust elust tagasi tõmbus, elab ta tegevuse kaudu oma mõlemas heategevusorganisatsioonis Nelson Mandela Foundation ja Nelson Mandela Children's Fund oma ideaalide ja väärtuste nimel jätkuvalt edasi.

Lõuna-Aafrikas demokraatia 10. sünnipäevale pühendatud parlamendiistungil ütles Nelson Mandela: "Meie püüdlustes leida ja luua mitte ühtegi rassi diskrimineeriv demokraatia on juhtpõhimõtteks olnud tõdemus, et kõikides ühiskonnakihtides ja kõikides inimrühmades on häid mehi ja naisi ning et avatud ja vabas ühiskonnas tulevad kõik need lõuna-aafrikased kokku, et ühiselt ja koostöös teineteisega saavutada ühine hüväng ... Kauaaegsed vaenlased suutsid kokku leppida rahumeelse üleminekus apartheidilt demokraatiale just tänu sellele, et me olime valmis tunnustama teistes peituvat headust."

Anatoli Martšenko

Anatoli Martšenko (1938–1986), üks endise Nõukogude Liidu tuntumaid dissidente, suri pärast enam kui 20 aastat kestnud vangistust 1986. aasta detsembris Tšistopoli vanglas näljastreigi tagajärjel. Ta oli 1975. aastal tekkinud grupi liige, mis järgis pühendunult Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverentsi lõppakti, eriti selle akti inimliku dimensiooni sätteid.

Ta paljastas töö nõukogude töölaagrite ja vanglate kohta. Sellega kaasnes aga süüdimõistmine

nõukogudevastase agitatsiooni ja propaganda eest.

"Ainuke võimalus võidelda kurjuse ja ebaseaduslikkuse ülemvõimu vastu seisneb minu arvates töö tundmises."

Alexander Dubček

Alexander Dubčekki (1921–1992) austas Euroopa Parlament 1989. aastal kui üht endise idabloki uuendamise ja sealse ärkamise initsiaatoreid ja Praha kevade nime all tuntaks saanud reformiliikumist enim mõjutanud isikut.

Tema eesmärgi anda sotsialismile “inimlik nägu” lämmatasid 21. augustil 1968. aastal Varssavi Lepingu Organisatsiooni maade tankid. Reetmises süüdistatuna, kõikidest ametitest vabastatuna ja Tšehhoslovakkia Kommunistlikust Parteist välja

arvatuna teenis Alexander Dubček kuni 1985. aastani elatist töölisena. 1988. aastal pöördus ta tagasi aktiivsesse poliitilisse ellu, kus osales kodanikuõigusi propageerivas liikumises.

Pärast revolutsiooni valiti ta Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi liidukogu esimeheks. Ühena lootusekandjatest ka nõukogude dissidentide jaoks oma aastatepikkuses võitluses avalikustamise eest, nagu ütles nimeandja Andrei Sahharov oma tervituspöörduises auhinna üleandmise puhul, väljendas Dubček soovi, et “läbi “Praha kevade” 1990. aastal ja kõikidel järgnevatel aastatel hakkab kõlama Euroopa ühisvaimu suur sümfoonia.”

Aung San Suu Kyi

Nobeli rahupreemia laureaat ja opositsioonipoliitik Aung San Suu Kyi, sündinud 1947. aastal Birmas, sai Sahharovi auhinna 1990. aastal.

1988. aasta augustis surus sõjavägi maha kogu riiki haaranud üldstreigi demokraatia eest ja Birma toonase valitsuse vastu ning võttis ise võimu üle. Aung San Suu Kyi pöördus Birmasse tagasi, et asuda demokraatliikumise etteotsa. Sõjaväeline režiim andis siiski verise vastulöögi ning pani proua Suu Kyi ja sajad tema asutatud

NLD (*National League for Democracy*) liikmed 1989. aastal koduaresti.

Hoolimata NLD valimisedust vabadel parlamendivalimistel 1990. aastal jäi sõjaväeline režiim sõjaõiguse alusel võimule. Aung San Suu Kyi keeldus eksiliil minemast ja vabastati alles kuue aasta pärast ehk 1995. aasta juulis.

Proua Suu Kyi ütles veendunult: “Ka kõige rõhuvama riigimasinavärgi surve all kerkib julgus üha uuesti pinnale, sest hirm ei ole tsiviliseeritud inimese loomulik seisund.”

Kuni tänase päevani võitleb ta raskendatud tingimustes demokraatlike vabaduste ja inimõiguste järgimise eest oma riigis.

Pärast seda, kui Aung San Suu Kyi 2002. aasta mais pärast peaaegu kaheaastast järjekordset koduaresti vabastati, vahistati ta 31. mail 2003. aastal koos 19 NLD liikmega uuesti ja teda hoiti kuni 2003. aasta septembrini tundmatus kohas kinni.

Pärast seda, kui režiim ei olnud täitnud Euroopa Liidu nõudeid, mis hõlmasid muuhulgas Aung San Suu Kyi vabastamist, NLD tagakiusamise lõpetamist ja rahvusliku konvendi kokkukutsumist reformidebati läbiviimiseks, tõhustas Euroopa Liit 2004. aasta oktoobris Birma-vastaseid sanktsioone.

Adem Demaçi

1991. aastal andis Euroopa Parlament oma inimõiguste auhinna 1936. aastal Prištinas sündinud kosovolasele Adem Demaçile ja tunnustas seega meest, kes oli pikima aja oma elust (1958–1990) veetnud vanglas, kuna astus sõnas ja kirjas välja albaanlaste eluõiguste eest Kosovos.

Vangistus ei suutnud Demaçit siiski ära hirmutada: ta tõstis jätkuvalt häält, et kuulutada kibedat tõe kahe miljoni Kosovo albaanlase rõhumise kohta serblaste poolt.

“Vaba sõna (on) esimene

hädavajalik samm demokraatia suunas. Ilma vaba sõnata ei ole dialoogi, ilma dialoogita ei ole võimalik leida tõe ja ilma tõeta on progress võimatu.”

Pärast vabastamist võttis Adem Demaçi üle inimõiguste ja vabaduste kaitse nõukogu juhtimise. Serbia pealetungi ajal aastatel 1998–1999 oli ta Kosovo vabastusarmee (UCK) poliitiline esindaja. Pärast sõda on ta eelisjärjekorras pühendunud etnilisele lepitamisele ja põgenike tagasipöördumise korraldamisele. Ta võttis üle eesistumise vastastikuse mõistmise, sallivuse ja kooseksisteerimise komitees, kuhu kuuluvad Kosovo kõikide etniliste rahvusgruppide esindajad, “sest Kosovo kuulub kõigile” ja “sest me (...) soovime vaba, demokraatlikku ja paljurahvuselist ühiskonda”.

Las Madres de la Plaza de Mayo

1992. aastal sai Euroopa Parlamendi Sahharovi auhinna Las Madres de la Plaza de Mayo inimõiguste liikumine.

Aastatel 1976–1983 elas Argentiina sõjaväelise diktatuuri all. 1977. aasta aprillis kogunes Plaza de Mayol esmakordselt 14 naist, et pöörduda apelliga president Videla poole. Kui alguses otsisid emad peamisel teadmata

kadunud lapsi ja astusid välja nende süüdlaste kriminaalkorras jälitamise eest, kes olid vastutavad 30 000 inimese kadumise eest sõjaväelise diktatuuri ajal, siis hiljem võitlesid nad sõltumatu justiitsüsteemi, poliitiliste olude muutmise ja vabaduse eest.

Emade demonstratsioon igal neljapäeval Plaza de Mayol Casa Rosada (presidendi residents) ees on selle vastupanuliikumise sümbol. Lisaks peetakse õigluse eest peetava võitluse sümboliks üldiselt valget pearätti.

Argentiina emad soovivad, et riigi noorsugu asuks tugevama ja võitlema süsteemi vastu, mis määrab miljonid argentiinlased vaesusesse ega taga ei haridust, eluaset ega tervishoidu. Sel eesmärgil asutati Las Madres de la Plaza de Mayo rahvapäälkool – nende noorte õpetamiseks, kellel puudub juurdepääs haridusele.

2002. aasta detsembris korraldasid nad 24 tundi kestnud 22. vastupanumarsi, mille motoks oli “Ei välisvägede maksmisele”.

Las Madres de la Plaza de Mayo ei ole paljudest raskustest hoolimata oma õigluse ja tõe otsingutes järele andnud. Nii lükati nende nõudmine mõnede endiste diktatuuriraja sõjaväelaste väljaandmise kohta tagasi, kuigi loodeti, et “tee õiglusele” on sillutatud.

Oslobodjenje

Päevalehte Oslobodjenje autasustati Sahharovi auhinna 1993. aastal.

Hoolimata surnutest ja vigastatutest ajakirjanike seas ja kirjastusehoone purustamisest Serbia kahurväe poolt, töötasid umbes 70 toimetajat – moslemid, serblased ja horvaadid – tuumavarjendis kirjastuse keldris Sarajevos oma elu kaalule pannes ajalehe väljaandmisel.

Zlatko Dizdarevic, üks toimetajatest ja tolleaegne Bosnia suursaadik Horvaatias, ütles, et Oslobodjenje teenib eesmärki säilitada ja kaitsta Bosnia ja

Hertsegoviinat paljurahvuselise riigina.

“Meie pingutused on suunatud surma, Bosnia ja Hertsegoviina jagamise või isegi maakaardilt kustutamise vastu. Sarajevo, Bosnia ja Hertsegoviina elanikkond võitleb jätkuvalt jagamise vastu, mis pärineb Esimese maailmasõja eelsest Euroopast.”

Oslobodjenje tähistas 2003. aastal oma 60. tegevusaastat. Oma nime (“Vabastamine”) eest on ajaleht tänu võlgu kunagistele asutajatele, partisanidele, kes võitlesid Saksa okupatsiooni vastu Jugoslaavias.

Taslima Nasreen

Kui 1962. aastal Bangladeshis sündinud arst ja kirjanik Taslima Nasreen 1994. aastal Sahharovi auhinna sai, oli ta juba Euroopas varjupaika otsinud. Tema teosed, mis kritiseerivad religioosset fundamentalismi ja eelkõige naiste allasurumist, on tema kodumaal keelatud, islami fundamentalistid ähvardavad teda tappa.

Oma tänukõnes auhinna saamise puhul ütles ta, et tuleb maailma osast, kus sotsiaalsed pinged ja inimlikud raskused on talumatud. Kirjanikuna ei ole tal

võimalik sulgeda silmi igapäevaste kannatuste ja nälja ees slummides.

1998. aasta septembris pöördus Taslima Nasreen Bangladeshis oma suremas haige ema juurde tagasi. Niipea, kui uudis levis, nõudsid usulised fundamentalistid taas kirjaniku surma. Kohus andis välja tema vahistamiskäsu ja ähvardas tema vara arestimisega.

Euroopa Parlament tuli Taslima Nasreeni abipalvele vastu ja nõudis oma otsuses Bangladeshis valitsuselt Taslima Nasreeni elu ja julgeoleku tagamist.

Jätukvate ähvarduste tõttu keeras Taslima Nasreen oma kodumaale 1999. aasta jaanuaris uuesti selja.

Leyla Zana

Kui Euroopa Parlament 1995. aastal Leyla Zana eest väljaastumise ja Türgi valitsuse ja kurdi elanikkonna vaheliste konfliktide rahumeelse, demokraatliku lahendamise heaks tegutsemise eest Sahharovi auhinna andis, oli Leyla Zana 15 aastaks vangi mõistetud.

Oma vahistatud abikaasa õiguste kaitsmisel võttis Zana enda peale juhtrolli, mis saavutas kõrgpunkti tema kandideerimisega Türgi parlamenti 1991. aasta valimistel. Ta sai oma valimisringkonnas Diyarbakiris 84% häältest.

Ametisse astumisel peetud kõnes lubas ta kurdi keeles “võidelda selle eest, et kurdi ja türgi rahvas saaksid demokraatlikus süsteemis koos elada”.

Kurdide õigusi kaitsvate kõnede ja kirjutiste tõttu süüdistati Leyla Zana koos kolme kurdimeelse Demokraatliku Partei liikmega PKK-sse kuulumises ja mõisteti 1994. aasta detsembris Riikliku Julgeoleku Kohtu poolt Ankaras süüdi.

Valitsus pakkus 1997. aastal võimalust ta tervisel põhjustel vabastada, aga Zana eelistas saada vabades tagasi põhjusel, et tal on õigus. “Ma lootan kõikide poliitvangide üldamnestiale. Ma ei taha vabaneda tervisel põhjustel, kui minu poliitilised sõbrad edasi vanglas istuvad”.

Pärast seda, kui Euroopa Inimõiguste Kohus oli nimetanud 2003. aastal taasalustatud protsessi ebaausaks ja mitte sõltumatuks – täpselt nagu esimese protsessi –, mõisteti endised kurdi parlamendisaadikud karistuse järelejäanud osa edasi kandma.

Pärast peaprokuröri nõudmist otsustas Türgi apellatsioonikohus 9. juunil 2004. aastal otsused tühistada ning Leyla Zana ja tema kaassüüdistatavad vabastada. 14. oktoobril 2004. aastal oli Leyla Zanal lõpuks võimalus isiklikult Brüsselis pidulikult täiskoguistungil kõnelda.

Wei Jingsheng

Nn Hiina demokraatialikumise isa oli Sahharovi auhinna laureaat 1996. aastal.

Hiina tuntuim dissident sündis 20. mail 1950. aastal funktsionääri perekonnas, astus esmalt punaväelasena vaimustunult välja kultuurirevolutsiooni ideaalide eest, kuid pöördus siis klassivõitluse julmest pettununa humanismi ja demokraatia poole.

1978. aastal, mil Deng Xiaoping võimu üle võttis, aitas ta kaasa demokraatiamüüri ehitamisele. Seinalehtedel nõudsid kodanikud

talutud ülekohtu heastamist. “Mis on tõeline demokraatia?.. küsis Wei ühel plakatil ja äratas sellega tähelepanu ja Hiina valitsuse viha.

1979. aastal, kui ta nimetas Deng Xiaopingi diktaatorina Mao Zedongi järglaseks, ta vahistati ja mõisteti näidisprotsessi käigus kontrrevolutsiooniliste kuritegude eest 15 aastaks vangi ja sunnitöölaagrisse.

Ka pärast vabastamist 1993. aastal ei andnud Wei Jingsheng alla. Ta sõlmis kontakte Lääne ajakirjandusega ja tõi jätkuvalt avalikkuse ette inimõiguste rikkumisi Hiinas. 1994. aastal deporteeriti ta riikliku julgeoleku poolt ja mõisteti 1995. aastal antikommunistliku vandenõu eest taas 14 aastaks vangi.

Ebainimlike kinnipidamistingimuste ja kaasvangide väärkohtlemise tõttu halvenes üha enam tema tervislik seisund. 16. novembril 1997. aastal vabastati Wei Jingsheng tänu rahvusvahelisele survele vanglast ja saadeti välja USA-sse. 1998. aastal asutatud OCDC (*Overseas Chinese Democratic Coalition*) esimehena ja Wei Jingshengi Fondi asutajana jätkas ta võitlust oma esmatahtsate eesmärkide nimel, milleks olid inimõigused ja demokraatia Hiinas.

Salima Ghezali

Salima Ghezali, Sahharovi auhinna laureaat aastal 1997, sündis 1958. aastal Alžiiri lähedal. 80-ndatel aastatel tegutses ta esmalt aktiivselt Alžeeria naisliikumises, muuhulgas liikumise “Euroopa ja Maghrebi naised” asutajaliikmena ja enda poolt asutatud naisteajakirja NYSSA peatoimetajana.

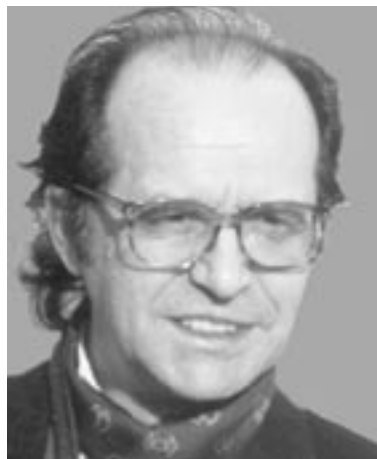
Naisõiguslasest sai peagi veendunud võitleja inimõiguste ja demokraatia eest Alžeerias. Prantsuskeelse nädalalehe La Nation väljaandjana tõstatas ta alates 1994. aastast üha enam tsensuuriprobleeme. Tema

artiklid nõudsid rahumeelset ja demokraatlikku lahendust Alžeeria kriisile, mis oli nõudnud kümneid tuhandeid inimesi, sealhulgas paljude ajakirjanike omi. Seega seisis ta Alžeeria ametivõimude ja islami ekstremistide risttules.

Tema artikkel Le Monde Diplomatique'is inimõiguste olukorra kohta Alžeerias oli ametivõimudele ajendiks anda 1996. aastal korraldus tema ajalehe sulgemiseks. Salima Ghezali reageeris: “Tuletada meelde põhimõtteid, mis kujutavad endast meie inimühiskonna alustalasi, ja lasta valitseda valvusel on parim tee selleks, et tsivilisatsioon võidaks barbaarsuse.”

25. aprillil 1996. aastal raporteerib Salima Ghezali kuulamisel pressivabaduse asjus Euroopa Parlamendi inimõiguste allkomisjoni ees hirmust ja survest, millele ajakirjanikud Alžeerias allutatakse, kui nad otsivad vahendeid ja teid, et tsensuurist mööda minna ja vastaste surmava raevu käest pääseda.

Kui 2002. aastal oli lühiajaliselt päevakorral La Nation'i taasilumine, kinnitas Salima Ghezali, et ajaleht hakkab ka tulevikus tõstatama küsimusi ja töötama riigi demokraatliku avamise perspektiivi hüvanguks.

Ibrahim Rugova

1998. aastal, kui konflikt Serbia üksuste ja Kosovo vabastusarmee vahel eskaleerus, seadis Euroopa Parlament Kosovo albaanlaste poliitilisele juhile Sahharovi auhinna andmisega teetähise. Auhinna omistamisega Ibrahim Rugovale tunnustas Euroopa Parlament meest, kes järgis järjekindlalt vägivalla eelistamise asemel rahumeelse vastupanu põhimõtet.

Dr Ibrahim Rugova, sündinud 2. detsembril 1944. aastal Cerrcas (Istog) Kosovos, õpetas Pristina Ülikoolis kirjandusteadust, enne

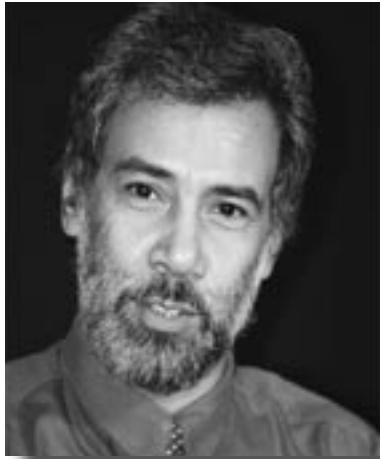
kui ta 1989. aastal Kosovo Demokraatliku Liiga (LDK) etteotsa valiti. Sellel aastal tühistas Belgrad Kosovo provintsi autonoomia, albaanlased suruti alla, opositsionärid vahistati. 1990. aastal võtsid kaks miljonit Kosovo albaanlast vastu omaenda põhiseaduse, otsustasid 1991. aasta referendumil 97% poolthääletega Kosovo iseseisvuse poolt ja kinnitasid Ibrahim Rugova 1998. aastal nende endi poolt nimetatud Kosovo Vabariigi presidendiks.

Visalt asetas patsifist Rugova rõhu vägivallatule opositsioonile Serbia režiimi vastu. Sealjuures säilitas ta alati dialoogivalmiduse Belgradiga. Ja ta üritas maailma oma rahva asja huvides kaasa haarata. Tema pidev pealekäimine, et rahvusvaheline üldsus peaks survet suurendama ja pakkuma Kosovole rahvusvahelist kaitset, on endiselt tugeva järelkajaga.

Veendunud, et tema rahva enesemääramine on võimalik ainult rahu korral, kirjutas Ibrahim Rugova Kosovo albaanlaste poolse läbirääkimiste juhina 18. märtsil 1999. aastal alla Rambouillet' rahulepingule. Belgradi allkirjutamisest keeldumine tõi endaga 24. märtsil kaasa NATO õhurünnakud Jugoslaaviale, mis pidid kestma kolm kuud. 28. märtsil mõrvati Pristinas Fehmi Agani, Rugova olulisim nõunik rahuläbirääkimistel. Rugova ise pidi pöranda alla minema.

2002. aasta märtsis sai Ibrahim Rugovast Kosovo esimene president.

José Alexandre "Xanana" Gusmão

Xanana Gusmão sündis 20. juunil 1946. aastal Laleias, Ida-Timoris.

Portugallaste tagasitõmbumisega algab Ida-Timori destabiliseerimine Indoneesia poolt. 7. detsembril 1975. aastal toimus Indoneesia sissemars. Xanana Gusmão põgenes pöranda alla ja temast sai 1978. aastal revolutsioonilise rinde "Ida-Timori iseseisvuse eest" (FRETILIN) relvastatud haru juht.

Invasiooniga kaasnenud vägivald

tõi hinnangute kohaselt surma 200 000 inimesele, aga rahva vastupanu jäi kestma. Xanana Gusmão üritas jõuda rahumeelse lahenduseni, tehes Indoneesia valitsusele ettepaneku rahuplaani ja kõneluste alustamise osas ÜRO järelevalve all. 1986. aastal õnnestus tal poliitiliste ja ühiskondlike jõudude ühendamise Timori Vastupanu Rahvusnõukogus (CNRT).

20. novembril 1992. aastal Xanana Gusmão vahistati. Separatismi ja relva ebaseadusliku olemise eest mõisteti ta eluks ajaks (hiljem 20 aastaks) vangi ja pandi lõpuks 1999. aasta veebruaris kodusse. Aga ka Timori Mandelaks kutsutava Gusmão vahistamine ei suutnud Ida-Timori opositsiooni murda.

Indoneesia president Habibie reageeris tugevale rahvusvahelisele survele Xanana Gusmão vabastamisega 7. septembril 1999. aastal – lühikest aega pärast 30. augusti rahvaküsitlust, kus 80% Ida-Timori elanikkonnast oli toetanud sõltumatust Indoneesiast.

Xanana Gusmão, kellest on saanud rahu ja dialoogi eestkõnelejana Ida-Timoris, vastupanu sümbolfiguur ja rahvusvahelise solidaarsusliikumise lootustekandja, ütles enda vabastamise ajal: "Vaba mehena luban teha kõik, et tuua Ida-Timorile ja oma rahvale vabadus."

2002. aasta aprillis toimusid Ida-Timoris esimesed vabad presidendivalimised. Xanana Gusmão osutus valituks peaaegu 83%-lise häälteenamusega. 20. mail 2002. aastal kuulutas Kofi Annan ametlikult välja iseseisva Ida-Timori Demokraatliku Vabariigi.

¡BASTA YA!

2004. aasta juulis nõuandva staatusega ühenduseks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni majandus- ja sotsiaalnõukogus nimetatud kodanikuinitsiatiiv ¡BASTA YA! on avatud kodanikegrupp, mis astub aktiivselt välja inimõiguste, demokraatia, üksmeele ja sallivuse eest Baskimaal. Erineva maailmavaatega liikmed on kokku leppinud kolmes ühises põhimõttes:

- aktiivne vastupanu terrorismile;
- kõikide terrorismi ja poliitilise vägivalda ohvrite toetamine;
- õigusriigi kaitsmine, mis on sümboliseeritud põhiseaduses ja autonoomiastatuudis.

ETA ja sarnaste grupeeringute terrorismi tõttu on põhivabadused ja inimõigused Baskimaal ohus. Tuhanded inimesed langevad hirmutamiskampaaniate, väljapressimise, surmavate rünnakute, enda, enda lähedaste ja vara vastu suunatud kallaletungide ohvriks. Neil ei ole võimalik end suurde ohtu seadmata avaldada vabalt arvamust ega seista oma õiguste eest.

Kodanikud on kaitsetud. Kodanikuinitsiatiivi ¡BASTA YA! liikmed riskierivad võitluses terrorismi vastu oma eluga. Nende ainsaks "relvaks" on kodanike rahumeelne aktiveerimine nende põhivabaduste kaitseks. ¡BASTA YA! sooviks on kodanikke aktsioonide ja tegevuste kaudu sensibiliseerida, eesmärgiga seada teetähis solidaarsusele kõikide kodanikega, kes osutavad vastupanu terrorismile ja kaitsevad demokraatlikke väärtusi.

2002. aasta märtsis raporteeris initsiatiivi spiker Fernando Savater pealtnägijana Euroopa Parlamendi välisajade komisjoni ees. Ta selgitas, et elanikkonnal on 25 aastat kestnud igapäevast võitlust küllalt saanud. Viimase 10 aasta jooksul on 10% Baskimaa elanikest valinud eksiili.

Izzat Ghazzawi

Izzat Ghazzawi, palestiinlane, sündinud 1951. aastal, oli dotsent Birzeiti Ülikoolis ja tal oli magistrakraad inglise kirjanduses. Ta oli Palestiina Kirjanike Liidu esimees, kirjutas romaane ja novelle, tegutses kirjanduskriitikuna ja oli eesistujaks esimesel rahvusvahelisel kirjanike konverentsil Palestiinas (1997).

Izzat Ghazzawi kuulus Palestiina Õigluse ja Rahu Nõukogu täitevbüroosse ja teda autasustati 1995. aastal Stavangeris rahvusvahelise sõnavabaduse auhinnaga. Izzat Ghazzawi

vahistati tema poliitilise tegevuse tõttu ja Israeli ametivõimud kiusasid teda korduvalt taga.

Tema elule vajutas pitseri tema 16-aastase poja Ramy mõrvamine Iisraeli armee poolt. Ramy tapeti koolihoovis, kui ta tahtis minna appi vigastatud sõbrale. Neist traagilisest asjaoludest hoolimata tegi Izzat Ghazzawi pidevalt jõupingutusi kultuurilise ja poliitilise dialoogi pidamiseks Iisraeli rahvaga.

Koos Iisraeli kirjaniku Abraham B. Yehoshua ja fotograaf Oliviero Toscaniga avaldas ta menukaks osutunud raamatu palestiinlaste ja iisraellaste suhete kohta.

Izzat Ghazzawi suri 4. aprillil 2003.

Nurit Peled-Elhanan

Iisraellane Nurit Peled-Elhanan, sündinud 1949. aastal, kõrgkooli võrdleva kirjandusteaduse dotsent, esindab kõiki neid iisraellasi, kes pooldavad konfliktide lahendamist läbirääkimiste teel ja nõuavad selgelt ja ühemõtteliselt võrdõiguslikku eksisteerimisõigust mõlema rahva ja mõlema riigi jaoks. Tema isa on kuulnud kindral Matti Peled, kes on endale nime teinud võitlusega rahu ja progressi eest.

Tema 14-aastane tütar Smadar sai Lääne-Jeruusalemmas surma Palestiina enesetaputerroristi

pommi läbi. Pärast tütre surma ei lasknud ta meeletult võimust võtta, vaid pidas tähelepanu äratanud kõne, mille teemaks oli lühinägeliku poliitika vastutus, mis keeldub tunnustamast teise poole õigusi ja õhutab vihkamist ja konflikte.

4. veebruaril 2004. aastal Rimini keskkooliõpilastele peetud kõnes rõhutas Nurit Peled-Elhanan järgmist: "On ülim aeg sõnastada Lähis-Idas toimuv poliitiliste militaarsete mõistete asemel kriminaalsete mõistetega ... On ülim aeg õpetada, kuidas on võimalik ära tunda võltsideale ja pöörduda ideaalide kohutava kuritarvitamise vastu ... On ülim aeg ... muutuda rahvustest uuesti indiviidideks, relvajõududest indiviidideks ja päästa, kes veel elavad, ja öelda: "Nüüd aitab.""

Oma kogemuste ja tegevuse kaudu kehatavad Izzat Ghazzawi ja Nurit Peled-Elhanan lootust palestiinlaste ja iisraellaste konflikti rahumeelse lahendamisele läbirääkimiste teel. Nende traagiline isiklik saatus ei teinud neist vaenlasi, nende valu ei muutunud vihaks, vaid liikumapanevaks jõuks niisuguse lahenduse otsingul, mis austab kummagi poole õigusi.

Dom Zacarias Kamwenho

1999. aastal hakkas Angoola elanikkonna seas kasvama uus, aktiivset rahu ja inimõiguste eest seismist pooldav teadlikkus, mida toetasid juhtivate kirikute ja mitmete tsiviilühiskonna organisatsioonide esindajate rahupüüdlused “ulatusliku rahvusliku leppimise” vaimus.

Selle rahutegevuse eesotsas seisab 1934. aastal Chimbundos (Huambo, Angoola) sündinud, 1961. aastal preestriks pühitsetud ja alates 1995. aastast Lubango peapiiskop Mgr. Zacarias Kamwenho. Otsustavalt,

erapooletult ja kangekaelselt nõudis ta ikka ja jälle kõikide konfliktipoolte juures enda ärakuulamist, et saavutada poliitilise dialoogi teel pärast 26 aastat kestnud kodusõda püsiv rahu. Tema väsimatu tegevuse eest andis Euroopa Parlament talle 2001. aastal Sahharovi auhinna.

Pärast Jonas Savimbi mõrvamist 2002. aastal taastati Angoolas lõplikult rahu. Sellele järgnenud relvarahu, edukad rahukõnelused ja üldine demokraatiseerimist pooldav kliima tuleb panna suure osas selle kampaania arvele, mida juhtisid Dom Zacarias Kamwenho ja teised religioosse ja tsiviilühiskonna juhtivad esindajad.

2003. aastal loobus Mgr. Kamwenho Angoola ja São Tomé piiskoppide konverentsi (CEAST) eesistujakohast, kuid tegutseb siiski oma diöösesi ja Angoola Oikumeenilise Rahukomitee kaudu demokraatia, põhivabaduste ja inimõiguste, õigusriikluse ja tõelise rahvusliku leppimise vaimus oma riigis aktiivselt edasi.

Oswaldo José Payá Sardiñas

Noorusest peale oma kriitilise hoiaku tõttu Fidel Castro valitsuspoliitika suhtes taga kiusatud, jälitatud ja süüdi mõistetud, tegutseb Oswaldo José Payá Sardiñas (sündinud 1952. aastal), Kristliku Vabastuliikumise (*Movimiento Cristiano Liberación*) asutaja Kuubas, siiski jätkuvalt kartmatult rahvusliku dialoogi ja demokraatlike muudatuste läbisurumise nimel oma riigis.

1996.–1997. aastal koostas Oswaldo José Payá Sardiñas Varela projekti kavandi, mis

nõuab riikliku referendumi kaudu sõna- ja koosolekuvabadust, vabasisi pluralistlikke valimisi ning majandus- ja sotsiaalreformi. 1999. aastal koostas ta koos teiste opositsioonis olnud parteide juhtidega manifesti “Todos Unidos”. (kõik koos), millega opositsioon leppis esmakordselt kokku ühises eesmärgis: Varela projekti esitamine rahvakongressile 2002. aasta mais.

Lisaks sellele nõuab Varela projekt amnestiat kõikidele Kuuba poliitvangidele. Alles 2003. aasta märtsis mõisteti 75 kuubalast “riikliku iseseisvuse ja territoriaalse terviklikkuse vastaste kuritegude” eest pikaks ajaks vangi. Umbes kaks kolmandikku nendest osalesid aktiivselt referendumikampaanias.

Kuigi Kuuba põhiseadus nõuab referendumi korraldamiseks vaid 10 000 allkirja, on alla kirjutanud juba rohkem kui 25 000 kuubalast. Oma sõnumis Euroopa Parlamendile kinnitas Oswaldo José Payá Sardiñas, et Kuuba valitsuse repressioonidest hoolimata jätkatakse referendumikampaaniat, sest Kuuba rahvas soovib vägivaldatut pööret. 2003. aasta juulis panid “Sahharovi initsiatiivi” alla oma allkirja 200 Euroopa Parlamendi saadikut, kes kinnitasid laureaadile sellega oma jätkuvat toetust.

ÜRO peasekretär

Kofi Annan

ja kogu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni personal

eriti mälestades Sergio Vieira De Mello ja paljusid teisi ÜRO ametnikke, kes kaotasid elu teenistuskohustuste täitmisel rahu eest maailmas

Sahharovi auhinna andmisega Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile tunnustas Euroopa Parlament 2003. aastal Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni panust tegevuses rahu, inimõiguste ja põhivabaduste eest ning demokraatia ja õigusriikluse toetamiseks maailmas.

Globaliseerumise ajajärgul tehti Kofi Annani juhtimisel jõupingutusi kaasata ÜRO-d rohkem vaesuse, rahvusvaheliste konfliktide, terrorismi, keskkonnaprobleemide kõrvaldamisse ja arendada teda edasi efektiivseks instrumendiks nimetatud ülemaailmsete probleemidega toimetulemisel. "Me jätkame oma jõupingutusi vaesuse, haiguste, kliimamuutuste ja väkerelvade leviku vastu võitlemisel. Ja samuti teeme me koostööd, et võidelda terrorismi ja massihävitusrelvade leviku vastu. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon peab kõikide nende ähvardavate ohtude vastu korraga välja astuma."

Sahharovi auhind tunnustab Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni töötajaid, kes rahu eest maailmas tegutsevad sageli rasketes tingimustes. Nad võtavad endale riski kaotada elu ja paljud on selle juba kaotanud.

Auhinna üleandmisel mälestati eriti Sergio Vieira de Mello, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni inimõiguste

ülemvoliniku ja ühte ÜRO töötajate väarikaimatest esindajatest. Kofi Annani erivolinikuna Iraagis tapeti ta 2003. aasta augustis koos teiste ÜRO ametnikega rünnaku käigus ÜRO peakorterile Bagdadis.

Härra Vieira de Mello pooldas ÜRO tugevamat reageerimist inimõiguste rikkumistele maailmas. Euroopa Parlemandi saadikud kohtusid temaga Ida-Timoris ja Genfis, kus ta astus väsimatult välja ÜRO põhimõtete eest.

Information

EUROPEAN PARLIAMENT
Plateau du Kirchberg
L-2929 LUXEMBOURG
☎ (352) 4300-1

Wiertzstraat
B-1047 BRUSSEL
Rue Wiertz
B-1047 BRUXELLES
☎ (32-2) 284 21 11

Boîte Postale BP 1024 F
1, avenue du Président Robert Schuman
F-67070 STRASBOURG CEDEX
☎ (33-3) 88 17 4001

BELGIQUE/BELGIË

BRUXELLES
Rue Wiertz, 47
B-1047 BRUXELLES
Tél: 32/2.2842005
Fax: 32/2.2307555
Email: epbruxelles@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.eu.int/brussels>

ČESKÁ REPUBLIKA

PRAHA
Rytířská 31
CZ-110 00 Praha 1
tel.: +420/(0)2/21610127
fax: +420/(0)2/21610128
Email: eppraha@europarl.eu.int

DANMARK

KØBENHAVN
Christian IX's Gade 2, 2
DK-1111 KØBENHAVN
Tél: 45/33.143377
Fax: 45/33.150805
Email: epkobenhavn@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.dk>

DEUTSCHLAND

BERLIN
Unter den Linden 78
D-10711 BERLIN
Tél: 49/30.2280-1000
Fax: 49/30.2280-1111
Email: epberlin@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.de>

MÜNCHEN

Erhardtsrasse 27
D-80331 MÜNCHEN
Tél: 49/89.202.0879.0
Fax: 49/89.202.0879.73
Email: epmuenchen@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.de>

ΕΛΛΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ
8, Leof. Amalias
GR-105 57 ATHINAI
Tél: 30/210.3311541-47
Fax: 30/210.3311540
Email: epathinai@europarl.eu.int

EESTI

TALLINN
Roosikrantsi 11
EE-10119 Tallinn
tel.: +372 / 6 67 63 20
fax: +372 / 6 67 63 22
Email: eptallinn@europarl.eu.int

ESPAÑA

MADRID
Paseo de la Castellana, 46
E-28046 MADRID
Tél: 34/91.436.47.47
Fax: 34/91.577.13.65
Email: epmadrid@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.es>
<http://www.europarl.es/euro>

BARCELONA

Paseo de Gracia, 90 1°
E-08008 BARCELONA
Tél: 34/93.2722044
Fax: 34/93.2722045
Email: EPBarcelona@europarl.eu.int

FINLANDE/SUOMI

HELSINKI
Pohjoisesplanadi 31
FIN-00100 HELSINKI
Tél: 358/9.6220450
Fax: 358/9.6222610
Email: ephelsinki@europarl.eu.int

FRANCE

PARIS
288, Bd Saint Germain
F-75341 PARIS CEDEX 07
Tél: 33/(0)1.40634000
Fax: 33/(0)1.45515253
Email: epparis@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.eu.int/paris>
Minitel: 3615 Europe

STRASBOURG

Allée du Printemps - BP 1024/F
F-67070 STRASBOURG CEDEX
Tél: 33/(0)3.88174001
Fax: 33/(0)3.88175184
Email: epstrasbourg@europarl.eu.int
Fax: 33/(0)3.88172380

MARSEILLE

2, rue Henri Barbusse
F-13241 MARSEILLE CEDEX 01
Tél: 33/(0)4.91914600
Fax: 33/(0)4.91909503
Email: isabelle.coustet@france.dg10-bur.cec.be

IRELAND

DUBLIN
European Union House
43 Molesworth Street
IRL - DUBLIN 2
Tél: 353/1.6057900
Fax: 353/1.6057999
Email: epdublin@europarl.eu.int

ITALIA

ROMA
Via IV Novembre, 149
I-00187 ROMA
Tél: 39/06.699501
Fax: 39/06.69950200
Email: eproma@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.it>

MILANO

Corso Magenta, 59
I-20123 MILANO
Tél: 39/02.4818645
Fax: 39/02.4814619
Email: mcavenaghi@europarl.eu.int

KYPROS

NICOSIA
5A Demophontos street
Shop No. 1
Nicosia 1075
Adresse postale PO Box 23440
1683 Nikosia
tel.: +357 / 22 46 06 94
fax: +357 / 22 76 77 33
Email: epnicosie@europarl.eu.int

LATVIJA

RIGA

Basteja bulvāris 14,
LV-1050, Riga
tel.: +371 / 7 22 51 77
fax: +371 / 7 22 30 63
Email: pkamaris@europarl.eu.int

LIETUVA

VILNIUS

Naugarduko 10
LT-2001, Vilnius
tel.: +370 / 52 61 92 20
fax: +370 / 52 61 98 28
Email: epvilnius@europarl.eu.int

LUXEMBOURG

Place de l'Europe

Bât.: Robert Schuman
L-2929 LUXEMBOURG
Tél: 352/430022596
Fax: 352/430022457
Email: epluxembourg@europarl.eu.int

MAGYARORSZÁG

BUDAPEST

Kossuth Lajos tr 1-3
H-1357 Budapest
tel.: +36 / 1 441 66 02
fax: +36 / 1 441 66 03
Email: epbudapest@europarl.eu.int

MALTA

LA VALLETTA

280, Republic Street
VLT 04 Valletta
tel.: +356 / 21 23 50 75
fax: +356 / 21 22 75 80
Email: epvalletta@europarl.eu.int

NEDERLAND

DEN HAAG

Korte Vijverberg, 6
NL-2513 AB DEN HAAG
Tél: 31/70.362.4941
Fax: 31/70.3647001
Email: epdenhaag@europarl.eu.int
Internet: <http://www.europarl.eu.int/den Haag>

ÖSTERREICH

WIEN

Kärntnerring, 5-7
A-1010 WIEN
Tél: 43/1.516170
Fax: 43/1.5132515
Email: epwien@europarl.eu.int
Internet : <http://www.europarl.at>

POLSKA

WARSZAWA

Warszawskie Centrum Finansowe
ul. Emilii Plater 53, 19 piętro
00-113 Warszawa
tel.: +48 / 22 / 520 66 55
fax: +48 / 22 / 520 66 59
Email: epwarszawa@europarl.eu.int

PORTUGAL

LISBOA

Largo J. Monnet, 1-6
P-1250 LISBOA
Tél: 351/1.3504900
Fax: 351/1.3540004
Email: eplisboa@europarl.eu.int
Internet: <http://www.parleurop.pt>

SLOVENIJA

LJUBLJANA

Trg republike 3
SL-1000 Ljubljana
tel.: +386/(0)1/4269887
tel.: +386/(0)1/4269888
fax: +386/(0)1/4269906
Email: epljubljana@europarl.eu.int

SLOVENSKA REPUBLIKA

BRATISLAVA

Zupné námestie 12
SK-811 03 Bratislava
tel.: +421/(0)2/54641167
tel.: +421/(0)908502183
fax: +421/(0)2/54641165
Email: epbratislava@europarl.eu.int

SVERIGE

STOCKHOLM

Nybrogatan 11, 3 tr.
S-114 39 STOCKHOLM
Tél: (46-8) 562 444 55
Fax: (46-8) 562 444 99
Email: epstockholm@europarl.eu.int
Email: info@europarl.se
Internet: <http://www.europarl.se>

UNITED KINGDOM

LONDON

2, Queen Anne's Gate
UK - LONDON SW1H 9AA
Tél: 44/207.2274300
Fax: 44/207.2274302
Email: eplondon@europarl.eu.int
Internet: <http://www.cec.org.uk>

EDINBURGH

The Tun, 4 Jackson's Entry
UK - EDINBURGH EH8 8PJ
Holyrood Road
Tél: 44/131.5577866
Fax: 44/131.5574977
Email: EPEdinburgh@europarl.eu.int

1988

Mandela

1988

Martšenko

1989

Dubček

1990

Aung San Suu Kyi

1991

Demaçi

1992

Las Madres

1993

Oslobodjenje

1994

Nasreen

1995

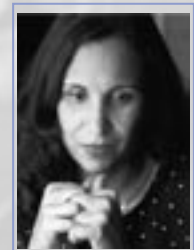
Leyla Zana

1996

Wei Jingsheng

1997

Ghezali

1998

Rugova

1999

"Xanana" Gusmão

2000

¡Basta Ya!

2001

Ghazzawi

2001

Mgr. Kamwenho

2001

Peled-Elhanan

2002

Payá Sardiñas

2003

Kofi Annan/ÜRO

PARLAMENTO EUROPEO
EVROPSKÝ PARLAMENT   EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT
EUROOPA PARLAMENT   ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPEEN   PARLAMENTO EUROPEO
EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS   EURÓPAI PARLAMENT
IL-PARLAMENT EWROPEW
EUROPEES PARLEMENT   PARLAMENT EUROPEJSKI
PARLAMENTO EUROPEU
EURÓPSKY PARLAMENT   EVROPSKI PARLAMENT
EUROOPAN PARLAMENTTI
EUROPAPARLAMENTET

ET